

МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И НАУКУ

БИРО ЗА РАЗВОЈ ОБРАЗОВАЊА

Наставни програм

СРПСКИ ЈЕЗИК

за IV разред

Скоље, 2021 година

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ

Наставни предмет	Српски језик
Врста/категорија наставног предмета	Обавезни
Разред	IV (први)
Теме/подручја у наставном програму	1. Језик и комуникација 2. Књижевност и стварање 3. Медијска култура и медијска писменост
Број часова	5 часа недељно / 180 часа годишње
Опрема и средства	<ul style="list-style-type: none"> • таблет, компјутер; • смарт табла; • маркери у боји; • наставни листови, плакати, постери, илустрације са сликама (посебни или у низу) повезани са садржинама и активностима; • књиге (приче, басне, бајке, рецитације, загонетке, пословице); • часописи за децу, илустроване енциклопедије за децу, илустроване речнице; • дигитална библиотека са књигама • библиотека у учионци са књигама • анимирани филмови, аудио-визуелни записи са позоришних представа, интернет образовни софтвери и друга аудио-визуелна средства и друга средства у зависности циља.
Норматив наставног кадра	<p>Васпитно-образовни рад у IV разреду може да изводи лице које је завршило:</p> <ul style="list-style-type: none"> • професор/наставник/учитељ разредне наставе, VII/1 или VI/1 према МРК и 240 ЕКТС • дипломирани педагог, VII/1 или VI/1 према МРК и 240 ЕКТС

ПОВЕЗАНОСТ СА НАЦИОНАЛНИМ СТАНДАРДИМА

Резултати учења наведених у Наставном програму воде ка стицању следећих компетенција обухваћених подручјем **Језичке писмености**

<i>Ученик/ученица зна и уме:</i>	
I-A.1	да изражава и преноси своје мисли, осећаје, информације и ставове у различитим комуникацијским ситуацијама на свом матерњем језику, преко различитих медија и за различите циљеве;
I-A.2	да познаје и да користи различите облике писменог изражавања: књижевних (песма, кратка прича, излагање/говор, књижевни есеј, дневник и др.) и некњижевних (тематске есеје, извештаје, захтеве, саопштења, рекламе и др.),
I-A.3	да води критички и конструктивни дијалог, аргументован са исказивањем својих ставова.
I-A.4	да користи стандардни језик, са поштовањем граматичких и правописних правила при усменом и писменом изражавању;
I-A.6	да идентификује основне карактеристике матерњег језика (азбука, историја, дијалекти итд.) и сличности и разлике са другим језицима;
I-A.8	да разуме садржине аудио порука: да може да их издвоји, анализира, оцењује/вреднује и резонује информације порука и да их искаже (писмено и усмено) са својим речима;
I-A.9	да разуме садржину писаног текста: да може да их издвоји, анализира, оцењује/вреднује и резонује информације текста и да их искаже (писмено и усмено) својим речима.
I-A.10	да разуме визуелно приказане садржине (дијаграме, табеле и графиконе, илустрације, анимације и др.): да може да их издвоји, анализира, оцењује/вреднује и резонује визуелно приказане садржине и да их објасни (писмено и усмено),
I-A.11	да идентификује и анализира поруке и стилске и естетске елементе литературних дела,
I-A.12	да користи информацје из различитих извора и медијума и критички да приступи ка њима, узимајући у обзир извор, контекст, циљ и веродостојност презентованих информација
<i>Ученик/ученица разуме и прихвата да:</i>	
I-Б.1	Преко изучавања матерњег језика развија се сопствени језични и и културни идентитет, а преко језичне комуникације се преноси културното наслеђе и култура живљења.
I-Б.2	са употребом језика у различитим контекстима и срединама, и у различитим облицима, омогућава се ефикасна комуникација и интеракција (увек имајући у виду са ким се остварује комуникација),

I-B.4	садржина и начин изражавања сопственог мишљења може да допринесе одржавању и побољшању комуникације, али и да изазове неразумеваше и конфликте.
I-B.6	Познавање матерњег језика је темељ учења и стицања знања из свих других области (наставних предмета)

Наставни програм укључује и релевантне компетенције из следећих подручја Националних стандарда **Дигитална писменост, Лични и социјални развој, Друштво и демократска култура и Уметничко изражавање и култура.**

<i>Ученик/ученица зна и уме:</i>	
IV-A.2	да процени када и на који начин је за решавања неког задатка /проблема потребно и ефективно коришћење ИКТ;
IV-A.5	да одреди какве информације су/и јој потребне, да нађе, изабере и преузме дигиталне податке, информације и садржине;
IV-A.7	да одабере и користи и одговарајуће ИКТ алатке за комуникацију, да безбедно подели информације, да контактира и да сарађује са другима на онлајн пројектима, у социјалним активностима или за личне потребе;
IV-A.8	да на безбедан и одговоран начин користи дигиталне садржине, образовне и социјалне мреже, и дигиталне облаке;
IV-A.10	да се брине о свом дигиталном идентитету, безбедности и репутацији и да поштује политику приватности;
V-A.4	да процењује сопствене способности и постизања (укључујући јаке и слабе стране) и на основу тога да одређује приоритете који ће му/јој омогућити развој и напредак;
V-A.5	да препознаје емоције код себе и код других, да уочи последице из сопствених емоционалних реакција у различитим ситуацијама и да користи одговарајуће стратегије за управљање емоцијама;
V-A.6	да постави циљеве за учење и сопствени развој и да ради на превазилажењу изазова који се јављају на путу ка њиховом остваривању;
V-A.7	да користи сопствена искуства да себи олакша учење и да прилагоди сопствени однос у будућности;
V-A.10	да примењује етичка начела при вредновању правилног и погрешног у сопственим и туђим поступцима и да манифестује врлинске карактерне особине (као поштење, правичност, поштовање, трпељивост, брига, пристојност, захвалност, одлучност, одважност и самодисциплина);
V-A.13	да комуницира са другима и да презентује себе у одговарајућој ситуацији;
V-A.14	да слуша активно и да одговарајуће реагује, показујући емпатију и разумевање за друге и да искаже сопствену забринутост и потребу на конструктиван начин;
V-A.15	да сарађује са другима у остваривању зајдничких циљева, дељењем сопствених гледишта и потреба са другима и узимајући у обзир гледишта и потребе других;

V-A.17	да тражи повратну информацују и подршку за себе, али и да даје конструктивну повратну информацију и подршку у корист других;
V-A.19	да даје предлоге, да разгледа различите могућности и да предвиди последице са циљем да изведе закључке и доноси рационалне одлуке;
V-A.21	да анализира, процењује и побољшава сопствено учење;
VI-A.3	да формулише и аргументује своја гледишта, да саслушава и анализира туђа гледишта и са поштовањем да се односи према њима, чак и тада када се не слаже са њима;
VI-A.5	да разуме разлике између људи по било којем основу (родове и етничке припадности, узраста, способности, социјалног статуса итд);
VI-A.6	да препознаје присуство стереотипа и предрасуда код себе и других и да се супротстави дискриминацији;
VI-A.7	да препознаје манифестацију вербалног и физичког насиља у сопственом окружењу, да сагледава последице насиља и да му се супротставља;
VII-A.9	да активно учествује у тимском раду према претходно усвојеним правилима и са доследним поштовањем улоге и доприноса свих чланова у тиму;
VIII-A.1	да манифестује познавање различитих облика уметничког изражавања из свих области културе (књижевности, музике, визуелне уметности, уметности извођења, декоративне уметности, архитектуре, дизајна);
VIII-A.3	да изражава сопствене идеје, искуства и емоције користећи и уметничке или друге облике креативног изражавања (индивидуалних или колективних);
VIII-A.4	да интерпретира идеје, искуства и емоције изражене у уметничким производима креираних од других који су припадници сопствених или других култура;
VIII-A.5	да манифестује познавање сопствене културе и на различите начине њеног изражавања преко литературе и визуелних уметности, музике и плеса, грађе и других културних продуката;
<i>Ученик/ученица разуме и прихвата да:</i>	
IV-B.1	је дигитална писменост неопходна за свакодневни живот – олакшава учење, живот и рад, доприноси проширивању комуникације, креативности и иновативности, нуди разне могућности за забаву;
IV-B.4	у дигиталном простору је важно да се обезбеди заштита идентитета, приватности и емоционалне сигурности, да се не користи говор мржње и сајбер насиље и да се поштују правила и норме комуницирања у дигиталним заједницама;
V-B.3	сопствена постигнућа и добростање у највећој мери зависе од рада који сам/сама улаже и од резултата који сам/сама постиже;
V-B.4	сваки поступак који преузима има последице по њега/њу и/или по његовој/њеној околини;

V-Б.7	су иницијативност, упорност, истрајност и одговорност важни за спровођење задатака, остваривање циљева и превазилажење изазова у свакодневним ситуацијама;
V-Б.8	је интеракција са другима двосмерна – као што има право да од других тражи да му буде омогућено задовољавање сопствених интереса и потреба, тако има и одговорност да да простор другима да задовоље сопствене интересе и потребе;
V-Б.9	захтев повратне информације и прихватање конструктивне критике води према личном напретку индивидуалног и социјалног плана;

РЕЗУЛТАТИ УЧЕЊА

Подручје: **ЈЕЗИК И КОМУНИКАЦИЈА**

Укупно часова: **80**

Резултати учења:

Ученик/ученица ће бити способан/на да:

1. препричава садржине слушаних текстова и дијалога који су различити по садржини и дужини;
2. разговара на одређену тему по слушаном тексту;
3. чита течно, на глас текстове различитих функционалних стилова и са различитом тежином читања и са брзином одговарајућој узрасту;
4. интерпретује податке и користи информације презентирани у некњижевним текстовима;
5. разликује народни језик (дијалекте) насупрот стандардном српском језику.
6. саставља текстове (усмене и писмене) за разне комуникацијске потребе стандардног језика, користећи и усвојену лексику и поштујући усвојена граматичка и правописна правила.

Садржине (и појмови):	Стандарди за оцењивање:
<ul style="list-style-type: none"> • Слушање књижевних и некњижевних текстова 	<ul style="list-style-type: none"> • Издваја и усмерава кључне речи и фразе повезане са главном идејом у књижевним и некњижевним текстовима (извештавања, упутсва, позивнице, најаве, рекламе, аудио и видео садржине различитих тема). • Препознаје, разликује и усмерава важне и неважне факте и податке и описе лица, предмета и појава из слушаних текстова. • Репродукује кратак текст из аудио и видео записа са разним садржинама и својим речима преноси делове садржине или целокупне садржине, усмено и писмено. • Сагледава и казује које су структуре (увод, главни део и закључак) или хронолошки (почетак, развој и крај) елементи слушаног текста и набраја кључне моменте према редоследу садржине. • Саставља усмени и писани текст према слушаној садржини, у којима употребљава одговарајуће језичке облике.
<ul style="list-style-type: none"> • Слушање и читање дијалога различитих тема* <p>* теме треба да се усагласе са садржином других предмета, углавном из Природних наука и Историје и друштва</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разговара у групи и води дијалог након слушане и прочитане теме. • Укључује се у разговор након слушане и прочитане теме. • Истиче разговор након слушане и прочитане теме. • Саставља дијалог, према слушаном или прочитаном дијалогу.
<ul style="list-style-type: none"> • Симулирање разговора у официјалним и неофицијалним комуникацијским ситуацијама 	<ul style="list-style-type: none"> • Усмерава општеприхваћена правила и одговарајуће језичне фразе (са својственом интонацијом) културне комуникације и примењује их у различитим ситуацијама из свакодневног живота – у симулираним разговорима успешно преузима различите улоге.

<ul style="list-style-type: none"> • Изражавање на задату тему или на тему по избору 	<ul style="list-style-type: none"> • Прича о различитим личним доживљајима и искуствима. • Усмено и писмено прича на задату тему или на тему по избору (из научно-популарних и новинарских текстова или у вези садржина које се изучавају у другим предметима), користећи одговарајући вокабулар и граматичка правила.
<ul style="list-style-type: none"> • Читање на глас и читање у себи 	<ul style="list-style-type: none"> • Чита на глас течно и јасно у сагласности са читачким и језичким узрастом. • Чита на глас изражајно (усаглашено са врстом и природом текста-песма, кратак састав, басна, драмска дела, новинарски текст и научно-популарне текстове). • Чита на глас изражајно у односу на реченичну интонацију, т.ј. препознаје интерпункцијске знаке и зна како се “звучно” тумаче. • Чита у себи по усмереним захтевима (пр.издваја информације из текста).
<ul style="list-style-type: none"> • Читање и интерпретација некњижевних текстова 	<ul style="list-style-type: none"> • Описује речима податке који су претстављени у графиконима, табелама, дијаграмима у научно-популарним текстовима и новинарској информацији. • Повезује значај прочитаних садржина са реалним ситуацијама. • Користи цитате и аргументе из прочитаног текста да би образложио/ла одређени став.
<ul style="list-style-type: none"> • Учење нових речи 	<ul style="list-style-type: none"> • Примењује нове речи у одговарајућем контексту. • Групира речи према употреби и значењу. • Користи дигитални речник за проналажење значења непознатих речи са истим и супротним значењем.
<ul style="list-style-type: none"> • Српски дијалекти насупрот стандардног српског језика 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознаје дијалект у говору слушаног текста. • Указује на често употребљиване дијалектне речи и изразе и упоређује их са њиховим стандардним обликом и са обликом других дијалеката. • Наводи најмање три пословице/пословице на српском народном језику.
<ul style="list-style-type: none"> • Дељење речи на слоге 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознаје и указује на једносложне, двосложне и тросложне речи. • Дели речи на слоге. • Наводи примере у којим је р носилац слога у чешћим употребљиваним једносложним, двосложним и тросложним речима (црв, крв, срна, први, стрмо,).

<ul style="list-style-type: none"> • Именице (граматичке категорије <i>род</i> и <i>број</i>) • Описни придеви • Личне заменице • Глаголи (граматичке категорије <i>лице</i> и <i>време</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознаје и говори којег граматичког рода су именице приказане у примерима. • Указује на примере за именице у сва три рода и у облику за једнину и за множину (без дефиниције). • Наводи предмете, бића, појаве у одговарајућем роду и броју. • Наводи речи које немају облик множине– личне именице. • Користи описне придеве у одговарајућем роду и броју (без дефиниције). • Саставља изразе/синтагме од именица и придева у одговарајућем роду и броју и у саставима од једног придева и именице и два придева и именице. • Употребљава личне заменице и облике личних заменица у усменом и писменом изражавању. • Користи 2. л. мн. од личне заменице и од њених облика при учтивом усменом или писменом обраћању. • Препознаје и усмерава граматичко лице у дијалогу и у разговору. • Користи глаголске облике за изражавање рада у садашњем, прошлом и будућем времену • Користи именице, придеве, личне заменице и глаголе у усменом и писменом изражавању, повезаних логично и према граматичким правилима у датом реченичном контексту.
<ul style="list-style-type: none"> • Врсте реченица (обавештајне/изјавне, упитне, узвичне, заповедне) • Структура реченице 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознаје разне врсте реченичне интонације у усменим примерима и изговара реченице са одговарајућом реченичном интонацијом из примера које чита и сам саставља. • Саставља разне врсте реченица према потребама изражавања. • Саставља реченице са две реченичне функције/два реченична члана –са вршиоцем радње и радње.
<ul style="list-style-type: none"> • Правописна правила (тачка, две тачке, зарез, наводници, упитник, узвичник) 	<ul style="list-style-type: none"> • Саставља реченице и правилно користи интерпункцијске знаке у писању (при набројању и навођењу наслова, у разним врстама реченица). • Препознаје да се тачка употребљава и као правописни знак (на пример, код скраћивања речи и код писања редних бројева: и др., на пр., ул., 4. разред, 1. л.)

- Пише речи и реченице поштујући правила за употребу почетног великог слова (велико слово код личних имена и географских појмова, књига и часописа, адреса и институција)

Примери активности:

- Наставник изржајно чита књижевни текст, а ученици се усмеравају да правилно слушају. Затим, у паровима смишљају једну реченицу која садржи суштину текста и свако је индивидуално записује. Затим, сваки пар презентује своју реченицу и сви заједно (под вођством наставника) вреднују реченице према томе колико добро разумеју суштину текста.
- Ученици слушају снимљену тродневну временску прогнозу (са великом разликом у температури од једног до другог дана). Затим их наставник дели у три групе (прва група-први дан, друга група-други дан, трећа група-трећи дан) и даје им смернице да свака група опише (у кратком писаном тексту) како би се обукли сагласно добијеној информацији временске прогнозе за конкретни дан.
- Ученици по два пута слушају неколико кратких текстова за једноносмерну комуникацију, т.ј. информацију на коју не могу и не треба да одговоре, на пр., звучно обавештење у трговачком центру, на аутобуској станици, у спортској сали, у позоришту, на аеродрому и сл. Наставник им истиче да треба да бележе податке за које сматрају да су релевантни за информацију зато што ће затим понављати информације у аутентичном или измењеном облику.
- Наставник организује гостовање пекара /пекарке у разреду, који/која прича о својој професији, чита рецепт за прављење ђеврека, а ученици слушају и издвајају податке потребне за припрему ђеврека (може да се искористи и видео запис за рецепт). Алтернативно, може да гостује кувар/куварица и да казује рецепт за припрему једноставног јела.
- Ученици слушају српску народну причу, а затим, неколико од њих препричава усмено и сви износе своје утиске преко кратког писаног текста. Неколико од њих читају написано испред целог разреда.
- Ученици гледају дечију образовну емисију „Животиње које живе на фарми“. Затим причају о садржини, описују животиње које живе на фарми и воде разговор о користи гајења ових животиња за људе.
- Ученици слушају снимљени материјал из дечије емисије о правилима културне комуникације при вожњи у аутобусу и путовању на екскурзију. Затим, играју улоге возача и путника у аутобусу у различитим ситуацијама, користећи правила за културно понашање (поздрављање, тихо питање/одговарање, замолити за помоћ и сл.).
- Неколико ученика причају о сопственим доживљајима и искуствима из игара у парку, игри на снегу, викенда на селу, посети позоришту, летњег распуста, празновања, користећи придеве заједно са именицама. Други ученици, док слушају записују именице и придеве који су били употребљивани затим их читају на глас и упоређују ко је више именица/придева идентификовао.
- Наставник дели ученицима картице са кључним речима на одређену тему, на пр. *Лепоте мога краја* (Моје насељено место, Сличности и разлике са мојим комшијама...) Затим, троје ученика казује по једну реченицу употребљавајући кључну реч са картице која му се

пала. Четврти ученик уједињује слушане реченице у што је могуће осмишљенији заједнички текст. Поступак продужава са преосталим ученицима из разреда.

- Ученици слушају аудио запис рекламе за неки производ за децу. У паровима дискутују за шта је реклама и затим састављају сличан текст за рекламу за други производ за децу.
- Ученици добијају текст за читање и играју игру ТВ спикер трудећи се да читају течно и тачно. При игрању ове игре могу се користити различите врсте текстова.
- Сваки од ученика бира омиљени текст и изражајно га чита на часу испред саученика.
- Ученици самостално читају текст у којем има информација о ДАНУ ПЛАНЕТЕ ЗЕМЉЕ, а наставник им даје кратку листу са захтевима за издвајање информација из текста.
- Након читања, усмено се деле издвојене информације из текста.
- Ученици читају некњижевни текст пр-текст који садржи графиконе о температурама у јутарњим часовима у току једне недеље месеца. Сагледавају податке и сачињавају закључак који презентују (да ли расту, опадају или су исти).
- Ученици читају кратак текст у којем су подаци изнешени у дијаграмима о томе колико деце вози ролере, колико бицикла, а колико тротинет, анализирају у пару и презентују податке.
- Ученици читају текстове о безбедности у саобраћају, припремљене и прилагођене од стране наставника. Свако од њих бира три правила за која мисли да су најважија и илуструју их.
- Ученици у пару дискутују о садржини прочитаног текста. Наставник на табли записује кључно питање о значењу тексту и примењује дебатну технику. Свако индивидуално треба да размисли да ли је ЗА, ПРОТИВ или УЗДРЖАН. Свако аргументује свој став једном реченицом и одговара на питање ЗАШТО тако мисли.
- Наставник чита кратак текст на тему екологија у којој има неколико речи које су непознате ученицима. Ученици истичу непознате речи и покушавају да објасне њихово значење преко контекста у којем су употребљени. Наставник им објашњава речничко значење речи. Затим ученици смишљају нове реченице у којима примењују те речи у новом контексту.
- Након слушања текста информативног карактера ученици записују непознате речи и траже их у дигиталном речнику. На крају презентирају значење непознатих речи.
- Ученици читају дијалашке форме на дијалекту, а затим у пару разговарају о речима за које сматрају да су другачије од стандардне форме. Сваки пар презентује свој пример/своје примере.
- Ученици играју улоге, на пример, продавац и купац (*Како причамо на пијаци*), при чему један од њих употребљава дијалектни говор.
- Ученици слушају снимљени кратак текст (на пр., српску народну причу) на дијалектном говору и док слушају свако записује речи/изразе на дијалекту које је идентификовао. Затим, у групама, уједињују све чујене дијалектне речи/изразе и претварају их у стандардни српски језик. Свака група презентује по 1-2 од идентификованих речи/израза.

- Наставник наводи речи и од ученика захтева да их класификују у табелу: једносложне, двосложне и тросложне речи. Ученици затим деле речи на слоге и објашњавају њихову структуру, од којих гласова су састављене.
- Ученици у подељени у паровима разгледају примере са речима где је *р* у позицији самогласника. Усмено деле своја сагледања, упоређују и закључују о самогласној улози *р* у неким речима.
- Ученици слушају текстове са великим бројем именица сва три рода, у једнини и множини. Откако их идентификују, класификују их према роду и броју.
- Наставник, на табли, црта табелу са три колоне насловљене речима *maj, ma, mo*. Затим, сваки ученик записује по једну именицу у одговарајућу колону. На крају наставник чита записане именице у свакој колони и сви дискутују зашто су записане баш тамо. (Дискусија се води у вези са речима из наслова колоне.)
- Ученици подељени у групе праве „паукову мрежу“ од именица у задатом тексту према граматичком роду и броју.
- Ученици се деле у четири „експертске“ групе. Све групе добијају један текст. Свака група анализира текст са одређеног аспекта: група 1 - одређивање рода и броја именица у тексту, 2. група - одређивање броја и рода придева у тексту, 3. група – идентификовање личних заменица у тексту и 4. група – одређивање глагола у тексту према лицу и броју. Затим се ученици из ових група прераспоређују у нове групе, на тај начин што у свакој новој групи треба да има по један представник из ове четири групе. Новоформиране групе раде на целом тексту, на тај начин што свако из групе презентује пред другима то што је израдила његова „експертска“ група.
- Ученици су подељени у групама. Наставник организује квиз према следећим захтевима: 1. „Кажите тачни одговор“ при чему свака група има задатак да каже по једну заједничку и по једну властиту именицу (захтеви се могу усложњавати). 2. „Ово већ добро знамо“ при чему свака група записује по једну заједничку, по једну властиту именицу и по један придев.
- Ученици су подељени у групама и свака група има задатак да напише реченице са пет заједничких и пет властитих именица по њиховом избору. Затим их читају на глас.
- Ученици раде у паровима: један ученик казује именицу, а други придев, а затим замењују улоге. Ученици записују примере и презентују их пред саученицима (пр. џемпер – црвени, вунени, тесан, широки, мали, велики, леп);
- Ученици индивидуално говоре примере саставе од именица и придева и затим у табели записују и групишу по роду и броју (астал – велики, смеђи; лопта – шарена, фудбалска; пиле – жуто, мало).
- Ученици играју игру „Опиши предмет“. Један ученик записује на табли један предмет у учионици (именица). Други ученици описују какав је предмет преко придева, а ученик на табли записује придеве око именице. Поступак се понавља за друге предмете са другим ученицима.
- Ученици играју игру „Погоди шта је, погоди ко је“: Ученици, у групама, записују један предмет, једну животињу или једну биљку и неколико придева који их описују. Затим говоре само придеве (један за другим) и ученици из других група погађају предмет/животињу/биљку преко њих. Поступак се понавља за сваку групу.
- Ученици добијају радни лист са илустрацијама воћа и поврћа. Под сваком сликом записују њихове особине, односно придеве који описују именице.

- Ученици на наставном листу попуњавају празна места у дужим реченицама у којима недостаје придев или именица (власита или заједничка).
- Ученици прате дијалог приказан у стрипу са познатим јунацима. Затим га препричавају, користећи личне заменице уместо имена ликова.
- Ученици читају дијалоге/реченице у којима су употребљене личне заменице и облици личних заменица, а затим по аналогiji стварају своје примере: Јована гледа Марију. – Она гледа њу. Наставник говори Филипу. – Он говори њему.
- Ученици разговарају у дијалозима и користе заменске форме за 3. л. на месту властитих и заједничких именица: Дај оловку Марији. – Дај њој оловку. Реци му да не зове брата. – Реци му да не зове њега.
- Ученици имају задатак да саставе дијалоге са празним местима која треба да се допуне са личним заменицама и са облицима личних заменица.
- Сваки ученик смишља по један глагол који се односи на вршење рада у неком занимању и записује га на листић. Затим се сви листови ставаљају на гомилу и мешају се. Сваки ученик вуче по један листић са гомиле (ученик истиче глагол и казује на коју се професију односи) и саставља реченицу са глаголом.
- Ученици одређују време дешавања глаголског дејства у примерима које истиче наставник преко игре за одређивање глаголске радње „Јуче-данас-сутра“.
- Ученици одговарају на питања: Шта си радио-ла јуче?; Шта радиш сада?; Шта ћеш радити сутра?
- Користе глаголе у личним глаголским формата за три глаголска времена (прошло, садашње, будуће). Наставник записује речи *јуче* (прошло време), *данас* (садашње време), *сутра* (будуће време). Ученици казују глаголске форме у прошлом, садашњем, будућем времену и записују их испод речи које одговарају времену дешавања глаголског дејства.
- Ученици раде у паровима - пишу реченице са задатим глаголима. Наставник даје упутство да се примери напишу у садашњем времену, а да се затим трансформишу у прошло време и у будуће време. Указује се на то да се користе и свршени и несвршени глаголи.
- Ученици на листу добијају именице, придеве и глаголе. Отварају апликацију са сајта *storyjumper* и у њој уносе именице и придеве и повезују их са сликама и илустрацијама које се појављују као опције. Смишљају кратак текст употребљавајући назначене речи. Оно што ће добити је одељенска *књига*.
- Ученици добијају различите илустрације (лице које боли зуб, дете које дува свећицу и замишља жељу, лик који кашље и тражи воду, дете у исчекивању док отвара поклон...) и састављају различите врсте реченица (обавештајне, узвичне, упитне) у сагласности са илустрацијом.
- Ученици пишу примере – реченице са којима ће изразити: изненађење, заповест, упитаће или пак саопштити нешто.
- Ученици повезују речи у колони, у једној колони су упитне речи *ко, где, шта, зашто*, а у другој колони су речи или делови реченица који су одговори (на пр. Ко? – Митко; Где? – Код Јасмине; Зашто? – Ајша је тако рекла; Шта? – спанаћ).
- Ученици из посуде у којој су листићи са глаголима узимају по један листић и са глаголима праве реченице, а затим мењају глагол по лицима.
- Ученици повезују речи из две колоне, у једној колони су вршиоци дејства, а у другој су дејства. Усмено састављају реченице и међусобно се допуњавају.

- Ученици читају текст у којем недостају интерпункцијски знаци. Додају одговарајуће интерпункцијске знаке и читају текст са одговарајућим интонирањем сваке реченице.
- Игра „Брза географија“: Ученици су подељени у групама и свака група има задатак да напише, договореним почетним словом, име државе, села, града, реке, језера, мора... Ученици међусобно проверавају да ли су географске појмове и властите именице написали великим словом.
- Игра „Поправи грешке“: Ученици се деле у парове; сваки пар добија радни лист са примерима где је погрешно употребљено велико слово. Сваки пар корегује погрешно написане речи и урађено презентује.
Ученици у малим групама откривају погрешно написане речи према правилима за употребу великог слова и наводника у датом тексту (имена и презимена, адресе живљења, називе институција, наслове књига и часописа).

Подручје: **КЊИЖЕВНОСТ И СТВАРАЊЕ**

Укупно часова: **90**

Резултати учења

Ученик/ученица ће бити способан/способна да:

1. разликује књижевна дела и објашњава њихове разлике.
2. анализира и интерпретује књижевни текст на нивоу садржине и користи цитате за подршку анализи.
3. препричава књижевне текстове, прича догађаје (усмено и писмено) и ствара текстове на задату и на слободну тему.

Садржине (и појмови):

- Читање и интерпретација књижевних текстова
(књижевни текстови - приповетка, бајка, басна, прича, поетска и драмска дела)
- Усмено народно стваралаштво (загонетке, пословице, здравице, благослови)

Стандарди за оцењивање:

	<ul style="list-style-type: none"> • Идентификује којој књижевној врсти припада један текст (басна, бајка, прича, приповетка, драмско и поетско дело). • Проналази и објашњава сличности и разлике у књижевним текстовима (преко догађаја и ликова). • Препричава (усмено и писмено) књижевни текст у целини или по деловима • Одговара на питања и поставља питања о садржини прочитаног књижевног текста. • Одређује тему, ликове, место и хронолошки ред догађаја у прочитаном књижевном тексту. • Препознаје реалистичне и фантастичне елементе (догађаје и ликове) у прочитаном тексту. • Одређује стих, строфу, риму у поетском делу/рецитацији. • Репродукује дела из усменог народног стваралаштва и наводи њихово значење. • Проналази цитат у датом тексту по конкретном захтеву/питање (изглед лика, поступак, опис, догађај). • Наводи цитате из текста да би илустровао/илустровала лик, поступак, доживљај, догађај приказаних у тексту.
<ul style="list-style-type: none"> • Описивање, причање и стварање кратких текстова 	<ul style="list-style-type: none"> • Описује (усмено и писмено) личности, пејзаже и појаве по посматрању и по доживљају. • Прича (усмено и писмено) замишљене или доживљене догађаје. • Прича са променом граматичког лица. • Прича са изменом краја прочитане садржине. • Пише текстове са једноставном композицијском структуром по задатој и слободној теми.
<p>Примери активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ученици су подељени у групама. Свака група добија различите текстове према књижевној врсти: рецитација, басна, кратка прича, једночинка. У групама дискутују и упоређују текстове према форми у којој су написани (пр. Потско дело и причу препознају по томе колико је страница испуњена текстом, док једночинку препознају по одвојеним исказима ликова). 	

- Ученици читају рецитацију и читају басну и анализирају их помоћу Уз помоћ Т –табеле:на једној страни Т-табеле записују колико строфа има, колико има стихова у свакој строфи, да ли постоји рима, а на другој страни Т-табеле ученици записују колико редова има у тексту басне, који су ликови и каква су они бића. Написано презентују и упоређују издвојене карактеристике. Ученици читају бајку и затим самостално препричавају омиљени њен део или је препричавају у целисти.
- Ученици читају текст. Затим пишу на листићу по једно или више питања која су повезана са његовом садржином. Да се не би понављало више истих питања, ученици су подељени у неколико група према врстама питања које треба да постављају-*да/не*-питања (*да ли* питања), *ко, шта, када, како* питања, т.ј. којом упитном речју да започињу питања. Листиће стављају у стаклену посуду и затим свако извлачи по једно питање, чита га на глас и заједнички га одговарају.
- Ученици, подељени по групама читају текст у којем је описано више догађаја који се дешавају један за другим. Затим одређују и записују хронолошки редослед догађаја набројавањем. На крају сви читају написано и одређују колико су тачно записали редослед догађаја.
- Ученици читају причу. Зати, подељени по групама добијају текст приче подељен на више делова (посебне листиће) према догађајима које текст садржи. Ученици прво подређују листиће према редоследу догађаја у причи, а затим, добијају задатак дфа промене редослед неких од догађаја на начин који им чини смисао. На крају, свака група чита нови текст и објашњава шта се постигло променом редоследа догађаја.
- Наставник на табли записује цитат из књижевног текста и ученици заједнички анализирају и интерпретирају његову садржину/поруку. Затим наставник записује други цитат из истог текста, а сваки ученик пише шта је разумео из цитата. На крају, неколико ученика читају записано и развија се заједничка дискусија.
- Ученици су подељени у групе и у свакој групи добијају картице са кључним речима једне приче(које се односе на време и на место догађања догађаја) са задатком док читају причу да обрате пажњу на кључне речи . Након читања приче коментаришу значење речи и повезују их у мисаону целину.
- Ученици читају књижевни текст. Приликом читања проналазе време, место и амбијент дешавања догађаја и подвлаче део текста који указује на њих. Подвучено, у виду цитата из текста, деле са другима преко усменог презентовања и упоређују цитате.
- Ученици читају причу, а затим одговарају на питања о: 1) садржини текста који одређује тему; 2) врсту текста (реалистични или фантастични). За дате одговоре требају да обезбеде по три доказа (цитате) односно да истакну где су тачно у тексту пронашли одговор.
- Ученици читају рецитације подељени у групама и разговарају о структури песме коју читају: строфе и стихови, а затим самостално издвајају речи које се звучно подударују.
- Ученици слушају интерпретативно читање рецитације, претходно усмерени да обрате пажњу на начин истицања неких места у тексту, а затим разговарају у разреду о овим звучно истакнутим речима који се подударују и о начинима на којима се то постигло.
- Ученици читају поетско дело, одређују риме и затим од њих стварају своје примере пишући мало поетско дело.
- Ученици играју игру „Из бележнице Вука Караџића“: наставник припрема кратке фолклорне текстове, а ученици их читају, тумаче њихово значење и бирају неколико текстова које ће драматизовати.

- Ученици читају причу и у њој одређују ликове. Затим бирају један лик и за њега проналазе цитате преко којих се описују особине лика и његови поступци и коментаришу да ли су одговарајући.
- Ученици самостално читају причу којој не знају наслов са задатком да јој измисле наслов на основу њене садржине.
- Ученици самостално читају једночинку, а затим описују/објашњавају поступак једног од ликова у тексту стављајући се на његово место.
- Ученик чита текст (прозни текст, рецитацију или једночинку). При читању користи технику *Дневник са двојним записом*, записује цитат из текста који се односи на опис лика, поступак или догађај и коментарише како је доживео цитирани опис.
- Ученици су подељени у групе, читају текст и одговарају на захтеве који су унапред постављени од стране наставника: кратко препричавање садржине текста, одређивање теме о којој је реч и одређивање главног догађаја. Затим главни догађај ученици повезују са неким својим искуством и дискутују у групи. Свака група кратко презентује свој рад и дискусију.
- Ученици уз помоћ наставника праве резиме шта су видели на последњој шетњи/једнодневном заједничком излету у блиској околини, записују пет кључних речи у односу на излет а затим пишу текст у којем употребљавају кључне речи. Ученици подељени у парове, један другом читају написане текстове.
- Ученици описују измишљени догађај са чаробним ликовима при чему користе глаголске облике за прошло време.
- Ученици писмено причају на тему „Путовање око Земље“.
- Ученици усмено причају како замишљају да би провели летњи распуст са својим омиљеним ликом (из видео игрице, цртаног филма, приче).
- Ученици читају причу и усмено је препричавају, а затим и писмено мењајући граматичко лице.
- Ученици слушају текст (причу) који чита наставник, коментаришу садржину, а затим препричавају дајући нови крај причи.
- Ученици препричавају свој доживљај текста који се чита на часу преко цртања стрипа или преко драматизације.

Подручје: **МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ И МЕДИЈСКА КУЛТУРА**

Укупно часова: **10**

Резултати учења

Ученик/ученица ће бити способан/способна да:

1. претражује, издваја и користи информације из различитих медија;
2. схвати и пренесе поруку са културног догађаја (посећеног или најављеног)

Садржине (и појмови)	Стандарди за оцењивање
<ul style="list-style-type: none"> • Информације из различитих медија 	<ul style="list-style-type: none"> • Проналази информације из различитих медија за личне потребе/интересе. • Издваја информације (према датим захтевима) приказаним у различитим медијима (телевизија, интернет, часопис и сл.). • Користи информације из различитих медија да би створио сопствене текстове на дату тему.
<ul style="list-style-type: none"> • Културни догађаји 	<ul style="list-style-type: none"> • Објашњава садржину и идеју културног догађаја којем је присуствовао. • Исклазује своје мишљење о културном догађају којем је присуствовао и даје образложење зашто тако мисли. • Креира позивницу/рекламни постер за луткарски догађај у школи или у заједници.
<p>Примери активности</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ученици посећују огласну таблу где су текућа обавештења школе. Затим подељени у паровима разговарају о саопштењима која су прочитали (какве информације су добили и на шта су се однесиле те информације). • Наставник даје задатак ученицима подељеним у групе, да се информишу о репертоару неколико позоришта у држави (свака група по једно позориште) и да информишу друге које се и када се представе играју. • Ученици у подељени у парове, истражују и записују рецепте. Прво записују састојке, а затим поступак извођења рецепта (уколико има интереса рецепте могу да сортирају по врсти obroка и да направе брошуру са рецептима). • Ученици подељени у групе бирају неку познату личност (на пр. Спортисту, спортисткињу, певача/певачицу, глумца/глумицу о којој ће написати текст. Текст треба да описује неколико догађаја из живота личности (хронолошким редоследом), о чему ће се информисати са интернета. Свака група презентује свој текст. • Наставник говори ученицима о турниру у малом фудбалу који ће се одржати у школи, говори им датум, место одржавања и учеснике. Ученици у пару пишу извештај или израђују флајер. • Ученици подељени у групе израђују рекламни постер за школску приредбу какву замишљају. • Ученици добијају задатак да истраже о теми о којој имају мање познавања, на пример о саобраћајним знацима. Истражене податке са фотографијама и кратким објашњењем уређују и деле са свима у учioniци. • Ученици истражују о загађивању околине у којој живе. Наставник им помаже са материјалима из електронских медија, из штампаног медија и са једног блога. Ученици читају информације, подређују их, резимирају, казују извор и презентују по групама. 	

- Наставник дели ученике по групама и дели им материјале за рад, илустроване енциклопедије за децу, књиге, уџбнике. Свака група добија задатак да истражи исто, али из различитог извора. На крају групе деле информације.
- Ученици посећују изложбу/планетаријум/зоолошки врт и праве снимке посете (телефонима). Снимљени материјал обрађују о њему пишу текст и праве видео обраду на компјутеру. Припремљени материјал постављају на интернет (на пр. фејсбук страници разреда, веб страни школе).
- Ученици присуствују догађају где се представља књига, сликовница или изложба, а затим у учионици пишу кратак информативни текст „Посетио/прочитао , посети /прочитај и ти“.
- Ученици посећују концерт фолклорног ансамбла/карневал или други догађај из културе у месту где живе. Доживљено представљају преко кратког текста или стрипа.
- Ученици подељени у групе илуструју корицу за књигу коју су сви прочитали. При томе требају да имају у виду поступке ликова. Направљене илустрације се излажу на паноу школске библиотеке или на паноима у школским холловима
- Ученици распоређени у групама спроводе анкету - једна група анкетира другу групу својих саученика. Питање из анкете се односе на то коју ће књигу препоручити за читање другарима/другарицама из разреда. Резултати анкетирања ће бити истакнути у школској библиотеци.
- Ученици израђују правила за безбедно коришћење интернет садржина.

ИНКЛУЗИВНОСТ, РОДНА РАВНОПРАВНОСТ/СЕНЗИТИВНОСТ, ИНТЕРКУЛТУРАЛНОСТ И МЕЂУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Наставник обезбеђује инклузивност преко укључивања свих ученика у свим активностима за време часа. При том, омогућује да свако дете буде когнитивно и емоционално ангажовано преко коришћења одговарајућих методичких прилаза (индивидуализација, диференцијација, тимски рад, подршка саученика). При раду са ученицима са попреченошћу примењује индивидуални образовни план (са прилагођеним резултатима учења и стандардима за оцењивање) и увек када је могуће користи допунску подршку других лица (личних и образовних асистената, образовних медијатора, татора волонтера и професионалаца из школа са ресурсним центром). Редовно прати све ученике, посебно оне из ранљивих група, да би могао благовремено да идентификује тешкоће у учењу, да их подстиче и подржава у постизању резултата од учења.

При реализацији активности наставник једнако третира и дечаке и девојчице при чему води рачуна о томе да им не додељује родно стереотипне улоге. При формирању група за рад настоји да обезбеди баланс на основу пола. При избору додатних материјала у настави користи илустрације и примере који су родно и етнички/културно сензитивни и подстичу родну равноправност, односно промовишу интеркултурализам.

Увек када је могуће наставник користи интеграцију тема/садржина/појмова при планирању и реализацији наставе. Интеграција омогућује ученицима да укључе перспективе других наставних предмета у оно што изучавају у овом наставном предмету и да повежу знања из различитих области у једну целину.

ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИЗАЊА УЧЕНИКА

Да би омогућио ученицима да постигну очекиване стандарде за оцењивање, наставник континуисано прати активности ученика за време поучавања и учења и прикупља информације о напретку сваког ученика. О учешћу у активности, ученици добијају повратну информацију у којој се указује на ниво успешности у реализацији активности/задатка и дају се смернице за побољшање (формативно оцењивање). У циљу тога, наставник прати и оцењује:

- израде ученика (радове, исказе и сл.);
- усмене одговоре на питања постављена од стране наставника или од стране саученика;
- одговоре дате у наставним листовима;
- практична извођења (читање, писање)
- домаће задатке;
- одговоре на квизове (кратке тестове) који су део поучавања.

Сумативна оцена се изводи на основу целокупних података добијених праћењем постизања ученика и формативног оцењивања, преко коришћења различитих техника формативног оцењивања, при чему наставник констатује (описује) развојно стање сваког ученика појединачно, у оквиру сваког програмског подручја. На крају школске године, ученик добија бројчану сумативну оцену.

Почетак имплементације наставног програма	2021/2022 година	
Институција/ носилац програма	Биро за развој образовања	Биро за развој на образованието
Сагласно члану 30, став 3 из Закона за основно образовање („Службени весник Републике Северне Македоније“ бр. 161/19 и 229/20) министар за образовање и науку је		

**донесо наставни програм *Српски језик*
за IV разред.**

**Согласно член 30, став 3 од Законот за
основно образование („Службен
весник на Република Северна
Македонија“ бр. 161/19 и 229/20)
министерот за образование и наука ја
донесе наставната програма по
предметот *Српски јазик* за IV
одделение.**

бр. 08-7413/6
10.05.2021 година

Министерка за образование и наука,
Мила Царовска, с.р.